

DEMOKRACIJA

Leto IV. - Štev. 20

Trst - Gorica 19. maja 1950

Izhaja vsak petek

Izkušnje uče

Star slovenski pregovor pravi: da gre o sel samo enkrat na leda. Ako ima ta rek kje posebno močno veljavo, potem je to v politiki. Težko bomo našli primere, ki bi nam dokazovali, da bi ravnal prav, kdor ga ne bi upošteval.

Poedinci, ki so enkrat v političnem življenju skrivili hrbtenico, ki so enkrat pokazali, da ne znajo pravilno vrednotiti položaja, da ni sploh nima, ne bodo teh svojih napak nikdar odpravili. Zastonj je upanje, ki bi ga v take ljudi pokladal narod, nadejajo se, da so jih izkušnje kaj naučile ter da bodo prihodnje postopali drugače in bolje. V politiki je namreč veliko bolj važen značaj kot pa umske sposobnosti in znanje. Znanje si pridobivamo in izpopolnjujemo, z značajem se pa rodimo in ga le prav malo lahko izpremenjamo.

Ker imamo samo izjemne primere, da so zrele osebe v teku svojega življenja izpremenile svoj značaj, zato tudi skoro nimamo primerov, da bi poedinci v politiki pokazali svojo sposobnost, da bi postali plemeniti, načelni in dosledni, ako se kot taki niso izkazali že pri svojih prvih nastopih. Komur je postalo glavno vodilo težnja za dosego popolne oblasti lastne politične skupine, kdor je pripravljen prodajati ali žrtvovati koristi svojega naroda, kadar koli bi to zahtevala njegova strankarska ideja, ali pa je morda pripravljen menjati svojo idejo, ohraniti jo sploh nima, samo da bi vedno po čim nenapravnejši poti zavzel kako vodilno mesto, ta bo ostal tak do smrti. In kar velja za poedince, velja seveda tudi za politične pokrete.

Enkrat gre o sel na ledu! Drugič ve, da se mu mora izogniti. Tega se mora zavedati tudi naš narod. Osebe in pokreti, ki so ga razočarali, so tisti led, na katerega se ne bi smel več vračati, ako želi sebi dobro. Led ostane namreč led in na njem mu bo samo ponovno spodrsnilo.

To naše opozorilo je postalo potrebno prav v tem trenutku, ko je velikemu številu naših sonarodnjakov izdajalski led že drugič izpodnesel korak.

Prvič je naš narod, v teku druge svetovne vojne pod vplivom zanosnih gesel, naivno položil svojo usodo v taktar še nepoznane roke voditeljev Osvobodilne fronte. Zaupal se je komunizmu, ki je taktično skril svoje prave namere. Razboj je pokazal, da je bilo to ravnanje napačno. Od onega pričakovane velikega izboljšanja, ako vzamemo kot njegovo osnovno merilo osebno srečo, ni bilo vsaj do sedaj uresničene ničesar. Tako je naš narod doživel svoje prvo stvarno snidenje s komunizmom in njegovimi nosilci. Oboji so ga razočarali.

Stvar ni ostala prikrita ostalemu svetu. Ker je začela posebno kvarno vplivati na važne komunistične postavke v Italiji in Avstriji, so glavni komunistični režiserji v Moskvi ugotovili, da morajo odvzeti značaj pravovernosti temu jugoslovanskemu ogledalu, ki je na tako veren način kazalo radovednemu svetu njihove lastne napade. Jugoslavija je postala zbruto jagnje, ki naj odjemlja grehe tega komunističnega sveta. Niso je več kazali kot primer, kakšen naj bo, temveč kot primer, kakšen ne sme biti pravi komunizem. S tem so svojim obojem zameglili poglede ter jih pripravili do tega, da so jim zopet slepo sledili.

In tako je dober del našega naroda še drugič naseljen komunizmu. Razočarani nad svojim prvim srečanjem so ljudje upali, da bodo sedaj pod isto zastavo vabljive rdeče barve doživeli drugačne izkušnje. Pozabili so, da so s tem podali na isti led, na katerem so že enkrat padli. Niso opazili, da so se zopet izročili pokretu, ki mu je glavno dosega komunistična diktatura, in mu je pri tem vseeno, ali bo to ustvarilo ali upoštevanju narodnih težej po samostojnosti, svobode in enakopravnosti, ali pa mimo njih. Malo jih je bilo, ki so takoj poslušali glas zdrave pameti.

Moralo je priti do velike napetosti v tržaškem vprašanju, da je končno naš narod tudi iz samih komunističnih ust izvedel neizogibno resnico, da je zopet neusmiljeno izdan. Komunisti so prisiljeni od dogodkov končno izpovedati, da se njihovi smotri glede Trsta prav nič ne razlikujejo od teženj italijanskih nacionalističnih krogov. Nič ne pomaga, ako se tukajšnji rdeči pravoverni, in še posebno njihovi slovenski pomagači, izgovarjajo, da je to samo taktika. Proti komu? Proti Slovincem ali Italijanom? Verjetnosti, da bi bila v slovensko korist, ni noben!

Ob londonskem zasedanju držav atlantske zveze

Londonsko zasedanje dvanajstih zunanjih ministrov držav atlantske zveze je končano in čeprav razpolagamo z zaključno objavo o izvršenem delu in podvzetih ukrepih v duhu najavljene totalne diplomacije je vsako tehtnejše obravnavanje delovnega uspeha londonskega zgodovinskega zasedanja — vsaj zaenkrat — nemogoče. Vendar moramo osvetliti nekaj dejstev, ki dovolj jasno nakazujejo bodočo smer zahodne politike v neizprosni boju za obstanek z Vzhodom in komunizmom.

Totalna diplomacija

Pojav »totalne diplomacije« v času, ko svet brezglavo drvi v tekmovalnem oboroževanem besu naproti novi moriji, je vsakogar, ki je še količjak upal v možnost svetovne sprave, zelo zaskrbel. Sam ameriški zunanji minister Acheson je zato moral s primerno razlago pomiriti razburjene duhove in pojasniti, da namen »totalne diplomacije« ni vojna, ampak vsestranska uporaba razpoložljivih diplomatičnih, gospodarskih in vojaških sredstev za zavarovanje ogroženega mira.

Zahod je danes potisnjen v položaj branitelja demokratičnih priložnosti sodobne omike, ki jo komunistična poplava davi. Zahod mora nekaj ukreniti, da se reši grozečega pogina. Kako naj postopa Zahod v tej odločilni igri? Mar tako, da na odločne in nevarne poteze svoje neizprosne nasprotnika odgovarja z nepričakovanimi potezami, s čimer bi zahajal v vedno težji obrambni položaj?

Nel S »totalno diplomacijo« hoče zahodni svet iz današnje faze nehotenega prenašanja vzhodnega komunističnega poseganja v svetovni razvoj preiti po stopnjah, toda odločno v zavestno ustvarjanje trdnega jezika, ki naj prepreči rušilnemu valu, da bi zajel nove dežele in nova ljudstva. Ko bo ta jez ustvarjen, se bodo od njem razbili vsi besni valovi in se zvrčali nazaj na razburkano zaletišče, se umirjali in ustvarjali pogoje za začetek nove faze mednarodnega življenja, demokracije zaslužnega sveta.

To je namen »totalne diplomacije«, ki so ji v Londonu določili okvir in vsebino.

Nemčija in Trije veliki

Pred začetkom zasedanja atlantskega obrambnega sveta so se zbrali zunanji ministri treh velikih zahodnih sil, Francije, Anglije in Zedinjenih ameriških držav na štiridnevno posvetovanje. Lahko trdimo, da je to posvetovanje, zaradi svojih zaključkov glede bodočnosti Nemčije, sestavni del atlantskega zasedanja.

O marsičem so trije veliki zunanji ministri razpravljali, čeprav tolačiči zaključna objava samo njihove sklepe glede bodočnosti.

Čestitke SDZ in SPM prelatu Podgorcu

Slovenska demokratska zveza za STO je 13. t. m. odpisala na župni urad pri Gospe sveti na Koroškem, kjer je v nedeljo 14. t. m. obhajal svoj biserni mašniški jubilej zaslužni koroški narodni delavec prelat Valentin Podgorc iz Celovca, sledeči brzojav:

»Slovenska demokratska zveza pošilja najpriskrnejša voščila za Vaš biserni jubilej in Vam iz srca kliče še na mnoga leta.«

Slovenska prosvetna matica v Trstu pa je jubileju poslala naslednjo brzojavko:

»Slovenska prosvetna matica v Trstu Vam najpriskrnejše čestita k bisernemu mašniškemu jubileju.«

To so živo občutili vsi Slovenci, ki so dosedaj naseljeni komunističnim gestom, upajoč, da bodo pri komunističnih dobili lek in povrnili za svoje prvo razočaranje. Sedaj so spoznali, da je to nemogoče, in pričeli so se ozirati, komu naj v bodoče poklanjajo svoje zaupanje.

Dvakrat jim je že komunizem zrušil gradove, ki so jih zidali v njegovih oblakih. Ako jim ni že dovolj dveh izkušenj, temveč žele doživeti še tretjo, potem naj se kar zopet zanesejo na kako komunistično, ali pa komunizmu sorodno politično organizacijo! Potem naj se še tretjič podajo na že preizkušeni izdajalski led!

Nemčije in njene vloge v zahodni politiki.

Zahodne velike sile hočejo premostiti prepad, ki je nastal v evropskem življenju z izginotjem Nemčije kot tvornim soustvarjalcem nove evropske skupnosti. Zato bo Zahod stremel po omilitvi zasedbenih dolob na zahodnem nemškem ozemlju. Civilni visoki komisariji so pred kratkim nadomestili vojaška zasedbena oblastva; s tem je podana možnost, da bo v najkrajšem času zahodna Nemčija sprejeta kot enakopravna sila v sklop zahodnega političnega sveta in da bo moglo zahodno nemško ljudstvo vedno bolj svobodneje razpolagati z vajetmi svojega političnega voza.

Vendar s tem ne bo ukinjena vojaška zasedba. To je nemogoče, in to zahodne velesile odkrito izjavljajo, dokler bo vzhodna Nemčija pod sovjetsko vojaško zasedbo. Zahodna vojaška zasedba bo hkratu za svobodno se razvijajočo zahodno nemško zvezno republiko jamstvo neoviranega razvoja in varnosti pred komunistično grožnjo.

Skupna uprava francoske in nemške težke industrije

Samopremagovanje francoskih politikov pri določanju pogojev za ponovni dvig Nemčije je bilo prav gotovo veliko.

Dejstvo, da ostane zahodna Nemčija še v bodoče pod združeno vojaško zasedbo treh zahodnih sil, je verjetno za Francijo dovoljno jamstvo, da jo Nemčija v bodoče ne bo mogla ogroziti.

Vir nemške vojaške sile in nemškega ogrožanja francoske varnosti je v močeh nemški jeklarski in premogovni industriji.

To industrijo so doslej zahodne sile že močno okrnile, vendar predstavlja še vedno odlično gospodarsko in vojaško podlago za bodočo nemško politično moč.

Francija zatorej predlaga, naj preideta nemška in francoska težka industrija pod skupno upravo, spoznamo sestavljeno, ker vidi le v taki rešitvi odstranitev vsake bodoče vojne nevarnosti in gospodarskega tekmovalja v zahodni Evropi.

Ameriški politični krogi so z veseljem pozdravili ta dalekosežni in dalekovidni francoski predlog, medtem ko se angleški krogi izjavljajo previdneje, ker vidijo v uresničitvi francoskega načrta ošibitev lastnega položaja na polju svetovne jeklarske in premogovne proizvodnje. Italija, ki nima pomembne težke industrije, je pa nepričakovano pozdravila francoski načrt in izrazila željo, da bi jo vključili v predvideno skupno upravno telo. Cudno sovpada z vsemi temi dogodki ukinitve FIM-a v Italiji, to je državne finančne ustanove, ki je doslej podpirala vsa večja italijanska industrijska podjetja.

Italija in atlantska zveza

Pred odhodom italijanskega zunanjega ministra Sforze v London smo bili priča zanimivemu razglavljanju italijanskih političnih krogov o večji ali manjši koristnosti italijanske udeležbe v atlantski zvezi za razvoj italijanske revizionistične politike. Ministrski predsednik iz dobe prve svetovne vojne Orlando je šel tako daleč, da je parlamentu predlagal izstop Italije iz atlantske zveze in revizijo italijanske zunanje politike ter italijanskega zavezniškega sistema, da ne bi prišlo do tega, da bi se morala Italija boriti v novi svetovni vojni ob boku Jugoslavije. Za nas je namen Orlandovih besed dovolj prozoren. Mučen vtis Orlandovih izjav v zahodnem svetu je do neke mere skušal omiliti vladni predsednik De Gasperi. Vendar je zunanji minister Sforza odpotoval v London dokaj srborito razpoložen. Nemilo

je v italijanski politični javnosti učinkovalo dejstvo, da na dnevnem redu trojnega posveta in atlantskega zasedanja ni bila točka o tržaškem vprašanju. Sforza je o Trstu in Istri nazpravljal o priliki zasebnih razgovorov s tremi velikimi zahodnimi zunanjimi ministri in javno spregovoril pri svečanem odprtju italijanskega prosvetnega doma v Londonu. Povedal ni ničesar novega!

ZAHODNI POLITIKI SO PA SFORZI SVETOVALI, NAJ SE ITALIJA GLEDE TRSTA SPORAZUME Z JUGOSLAVIJO. Sapientni sat! In grof Sforza je dovolj pameten in izkušen diplomat, da ne bi razumel pomena tega nasveta zahodne diplomacije!

Miselno okolje zasedanja

To je miselno okolje, v katerem se je izvijalo atlantsko zasedanje v Londonu; ugotavljamo, da smo to miselno okolje v svojem prejšnjem članku pravilno osvetlili. Uradne objave so nam povedale le to, kar so zahodni politiki smatrali za trenutno umestnost, ne pa tega, česar smo si mi želeli.

Sicer pa nam bo skorajšnji razvoj mednarodne politike marsikaj zanimivega povedal in tudi pravilno prikazal skriti pomen londonskih sklepov in vsebino neobjavljenih razgovorov glede bistvenih svetovnih zadev ter dalekosežnost najrazličnejših tajnih pogajanj.

Ustvaritev vrhovnega vodstva zahodne vojaške in gospodarske strategije s sedežem v Londonu, ki ga bo upravljal namesto angleškega maršala Montgomeryja verjetno poveljnik ameriškega glavnega stana Bradley, dovolj jasno pove, da »totalna diplomacija« nima namena, izživljati se v »hladnem govorjenju«, temveč tudi z dejanj preprečiti izbruh tretje svetovne vojne in odločno zavreti razmah komunizma v svetu.

Dvournne izjave Edvarda Kardelja

Na seji za zunanje zadeve Ljudske skupščine Jugoslavije je zunanji minister Kardelj govoril o raznih aktualnih političnih problemih in je posebno obširno obravnaval tudi tržaško in grško vprašanje. Medtem ko je bil v slednjem se precej jase in enostaven, je bil pa toliko bolj dvournen v vsem, kar se tiče našega Svobodnega tržaškega ozemlja.

Kardelj je bil do Italije vsekakor zelo prijazen, odpiral je vsakovrstne možnosti sporazuma. Ugotavlja sicer, da jugoslovanska vlada danes nikakor ne bi mogla sprejeti istega, česar ni mogla prejeti leta 1946, toda kljub temu izjavlja: »Za Jugoslavijo pomenita — tako izvajanje mirovne pogodbe kakor sporazum z Italijo o tržaškem vprašanju — odgovor precejšnjega dela narodnostno jugoslovanskega ozemlja... Vsekakor pa smo mnenja, da je lahko v sedanjem položaju sporazum na podlagi enakopravnih pogojev sprejemljivo s strani vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije.« Bistvo in jasno povedano bi vse slepmišenje v navadnih ljudskih besedah izgledalo nekako tako-le: vsega tržaškega ozemlja ne damo, ker to je tisto, česar nismo hoteli dati niti leta 1946, toda, pol na pol, o tem, gospoda, se pa lahko pogodimo. To so sicer »boleče stvari«, zrtve (posebej za tiste, ki bi bili žrtvovani!) itd., a vendar smatra Kardelj »da je takšen sporazum prepotaviti mirovni pogodbi.« To je prava vsebina Kardeljevih poudrov.

Toda Kardelj ne želi nobenih hitrih rešitev. Zanj tržaško vprašanje

Tako je Kardelj sam omilil neposredno ost, ki bi jo sicer njegov govor lahko imel, in vsakdo, ki ga čita, bo lahko videl, da je veliko govoril, toda otipljivega in stvarnega, vsa, vsaj za sedaj, razen navedenih dveh točk, ni v njem prav ničesar. To je ugotovitev, do katere prihaja tudi večina inozemskih listov.

Kardelj ve prav dobro, o čem si želi biti naš človek na jasnem. Tržaški Slovenci hočejo vedeti, ali se je Jugoslavija pripravljena pogajati za mesto Trst kot tako, ali je pripravljena priznati njegovo vrnitev Italiji, bilo za večjo ali manjšo, to da vsekakor stvarno ceno (če se zahteva v današnjih okoliščinah Tržič in Gorico, potem vemo, da iz take kupčije ne bo nič!). A prav tega nam Kardelj ni povedal. V naših izražanja je sledil Titu.

Povsod se govori samo o avsema

ali »celega Svobodnega tržaškega ozemlja, nikjer pa ni govora o mestu Trstu. V tem pogledu je Kardelj izjavil veliko manj odločno kakor pa tista, ki so jo Slovenci slišali ob priliki njegovega volivnega govora v Mariboru, ko je dejal, da Jugoslavija nikakor ne more dopustiti, da bi prišli pod italijansko oblast še »kateri koli Slovenci, ki ji niso bili izročeni že z mirovno pogodbo.« Nasprotno! V tem svojem zadnjem govoru omenja samo »enakopravnost ter pripravljenost na zrtve«. To je pa korak nazaj! Zanimivo je, da sta takemu izražanju in pomanjkanju jasnosti sledila tudi Regent in Bevk, ki sta sicer izjavila žolčne napade na Italijo, toda v pogledu Trsta nista nikjer izrekli nobene jasne besede, ki naj bi načelno odbila misel na morebitno kupčijo.

Morda je bil Kardeljev govor v tej obliki potreben iz diplomatskih razlogov. Ako bi imeli zaupanje vanj in v kroge, ki jih predstavlja, bi mu v takem primeru celo opostili njegov način izražanja in neodločnost. Saj ne moremo reči, da ne bi Jugoslavija v zadnjem času napravila tudi par uspešnih zunanjepolitičnih potez. Toda prevečkrat smo bili že Tržičani izigrani, celo takrat, ko so padale jasne do neke obveze in obljube, da bi se sedaj lahko zanesli na taka diplomatska zavijanja.

Kar nas je v Trstu, na tej strani meje, lahko mirno in ponovno ugotavljamo, da so prav za prav za nas vsi enaki, titovci ali kominformisti, saj nas oboji na en ali drug način potiskajo v isto vrečo. Ob teh Kardeljevih izjavah smo samo ponovno nujno občutili potrebo, da se naslonimo nase in da iščemo zaslombe predvsem v onem svetu, ki mu ni glavni problem samo to, ali bo dobil manjši ali večji kosček našega Svobodnega tržaškega ozemlja, kakor nam to na žalost dokazuje politika obeh njegovih neposrednih sosed, Italije in Jugoslavije.

Ako bi se čutili določeni krogi jugoslovanskega režima s temi našimi zaključki krivično prizadeti, potem jim bo slovensko tržaško prebivalstvo samo hvala, ako bodo brez zavijanj in praznih olepšavaj razjasnili dvome, ki mu jih upravičeno vzbuja njihovo ravnanje.

Od srede do srede

10. MAJA: Tajnik OZN Trygve Lie se je na potovanju v Moskvo ustavil v Pragi, da naveže razgovore s predstavniki češkoslovaške vlade. — Avstrijski listi poudarjajo izboljšanje odnošajev med Avstrijo in Jugoslavijo. — Svica spreminja svoje obrambne načrte. — V neki severnoameriški luki vkrčujejo prvo orožje, namenjeno francoski Indokini. — Achesonu pripisujejo namen, prepričati Anglijo, da je njena izolacionistična politika škodljiva evropski skupnosti. — V Neaplju izkrcujejo tretji tovor ameriškega orožja za Italijo.

11. MAJA: Za slabe sovjetske surovine mora Češkoslovaška pošiljati v ZSSR prvovrstne izdelke, za katere je prisiljena uvažati surovine iz zahodnih držav. — V neapeljskem pristanišču je prišlo do demonstracij proti vladi in proti izkrcavanju ameriškega orožja. — V Londonu je začelo zasedanje treh zahodnih zunanjih ministrov. — ZSSR bo verjetno pristala na znižanje vsote, ki ji jo mora plačati Nemčija na račun vojne škode. — Gospodarski svet francoskega parlamenta je umaknil svoje negativno mnenje o nekoristnosti carinske zveze z Italijo. — Trygve Lieja je pri prihodu v Moskvo sprejel namestnik zunanega ministra Gromiko.

12. MAJA: V češkoslovaških porih je umrl Dimitrije Dimitrijevič, predsednik jugoslovanske OF v Pragi. — Jugoslovanska oblastva B področja STO-ja so na ladji »Vetor Pisanja« v Kopru zaplenila nekaj brzostrelk in zaboj ročnih bomb. — Angleški napredni pisatelj Priestley piše v pismu sovjetskemu pisatelju Ehrenburgu, da nosijo tudi sovjetski voditelji krivdo za sedanj hladno vojno. — Sovjetski maršal Rokosovski je postal član politbiroja poljske delavske stranke. — Zaradi čistke v KP zahodne Nemčije so izključili iz stranke njenega podpredsednika Kurta Müllerja.

13. MAJA: Grška vlada je imenovala Demetra Pappasa za poslanika v Beogradu. — Ideolog jugoslovanskega komunizma Moša Pijade se mudi na zasebnem potovanju v Belgijo, od koder se skozi Holandsko vrne v Jugoslavijo. — Angleški sindikalisti zapuščajo Jugoslavijo z ugodnimi vtisi o življenju in delu jugoslovanskih narodov. — V Turčiji so prve parlamentarne volitve po zahodnem načinu. — Japonci zahtevajo vrnitev Kurilskega otočja, ki so ga dobili po drugi svetovni vojni Sovjeti. — Med Grčijo in Jugoslavijo so odprli mednarodni vzorčni velesejem, ki se ga udeležuje tudi STO.

14. MAJA: Turška vlada je doživela velik poraz pri parlamentarnih volitvah: zmagala je opozicijska demokratska stranka. — Ameriški general Bradley je predlagal za novega poveljnika glavnega stana sil atlantske zveze. — Zaključki zasedanja treh zunanjih ministrov zahodnih sil v Londonu glede Nemčije: zasedbeni statut zahodne Nemčije bo spremenjen; čimprej bo zahodna nemška vlada popolnoma samostojna in neodvisna; zahodna Nemčija bo sprejeta v zahodni tabor.

15. MAJA: Maršal Stalin je sprejel na razgovor glavnega tajnika Organizacije združenih narodov Trygve Lieja. — Atlantski ministrski svet preučuje možnost uspešnejše vojaške povezave Zahoda; s tem v zvezi omenjajo možnost nadomestitve Montgomeryja z drugo vojaško osebnostjo, verjetno z Amerikancem Bradleyem. — Zveza sindikatov Jugoslavije je izstopila iz Svetovne sindikalne zveze. — V Beogradu zaseda skupščina Zveze zadrug Jugoslavije. — Letalska zveza Jugoslavije je pristopila v Mednarodno letalsko organizacijo. — Jugoslavija in Avstrija sklepata o ukrepih za povzdigo turističnega prometa med obema državama.

16. MAJA: Vladimir Hudek, predstavnik Češkoslovaške pri OZN je podal ostanko. — Kardelj izjavlja, da še ne obstajajo pogoji za direktno rešitev tržaškega vprašanja in da Jugoslavija ne more sprejeti danes tistega, česar ni mogla sprejeti l. 1946, kar pa ne sme predstavljati prepreke za nadaljnji pozitivni razvoj odnosov med Jugoslavo in Italijo. — Pred 90 leti je Davorin Jenko uglasil slovensko narodno himno »Naprej zastava slave!« po besedilu sorojaka Simona Jenka.

Akcijski odbor za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja

Okupacija Trsta l. 1918 po italijanski vojski

(Moj odgovor „Primorskemu dnevniku“)

»Primorski dnevnik« z dne 7. t. m. se je zopet enkrat obregnil ob posamezne člane »Akcijskega odbora« in ker se ne upa, kot že tolikokrat, odgovorjati stvarno na stvarne razloge, ki jih iznaša A.O. v svoji borbi za obrambo STO-ja, je zopet enkrat napadel osebno posamezne člane.

Tokrat se je lotil tudi mene in iznaša očitek, da sem šel l. 1918 (torej tako daleč mora posegati »Primorski dnevnik« nazaj), da napada moje sodelovanje v A.O. kliče v Benetke, in to kot edini Slovenec v družbi italijanskih iredentističnih politikov, italijansko vojsko, naj zasede Trst.

Ta očitek sem že slišal v obliki kritike s komunistične strani novega kova, češ da takrat niso socialisti dvignili »revolucije«, nisem pa smatral za potrebno, da to vprašanje iznesem v javnost, ker sem se pač zavedal, da so bili sodobniki iz l. 1918 točno poučeni o poteku dogodkov in o razlogih mojega takratnega odhoda v Benetke. Saj se je takrat o tem veliko pisalo in so bila poročila tržaškega Narodnega sveta o onih dogodkih poslana takratnim začasnim vladam v Ljubljano, Zagreb in Beograd.

Tudi sedaj na pisanje »Primorskega dnevnika« ne bi odgovarjal. Poznam predobro »Primorski dnevnik« in vse one, ki stojijo za njim, in predobro mi je znana njihova neresnost in strupenost, da bi smatral za potrebno, odgovarjati na vsak njihov izpad.

Odgovarjam samo zaradi zgodovinske resnice. Za vse, kar navajam, prevzemam osebno odgovornost.

Proti koncu oktobra 1918 je nastal zlom Avstro-Ogrske. Zadnji cesarski namestnik v Trstu, Fries-Skene, je v noči 30. oktobra 1918. pobežal iz Trsta, in zjutraj dne 31. oktobra 1918 je v Trstu prenehala vsaka državna oblast. V avstro-ogrski vojski na Plavi je zaradi zloma notranje fronte, povzročene zaradi narodno osvobodilnih gibanj slovenskih narodov, prišlo splošno razsulo. Z italijanske fronte se je pričelo, tudi preko Trsta, valiti popolno dezorganizirano vojaštvo, z eno samo mislijo, da pride čimprej domov v civilno stanje. Razsula se je najprej tudi eta pa, in grozila je nevarnost, da se ta umik zaradi pomanjkanja vsake urejene preskrbe spremeni v splošno ropanje in pobijanje.

Tudi Trst sam je preživel najtežje ure. Ljudstvo je že zadnja leta trpelo lakoto, divjale so bolezni, neredi in izgredi so se strahotno množili, zaradi pomanjkanja vsake oblasti je v mestu zavladala sodega. Pri tem je bilo seveda vsem jasno, da bodo nekoga dne zasedle Trst antantne, predvsem italijanske čete.

V tej sili se je ustanovil v Trstu »Odbor za javni blagor« (»Comita-

to di salute pubblica«), ki je formalno prevzel oblast, ne da bi pri tem razpolagal za dejanskimi izvršilnimi sredstvi. V ta Odbor so poslane politične stranke svoje zastopnike.

Te stranke so bile: italijanska narodno-liberalna stranka (najmočnejša in z iredentistično tendenco), italijanska socialistična stranka (s tremi tendencami: avtonomistično - Pittoni, iredentistično - Puecher in komunistično - Tuntar) in Slovenska stranka, združena v Narodnem svetu iz slovenske narodne stranke (Rybar, Wilfan, Slavik) in iz slovenske socialistične stranke (dr. Josip Ferfolja, Rudolf Golouh), obe grupi z jugoslovansko tendenco.

»Odbor za javni blagor« so stranke poslane svoje zastopnike, italijanske po 12 članov, slovenske 4 člane (Wilfan, Slavik, Ferfolja, Golouh).

»Odbor za javni blagor« ni zmogel obvladati kaotične situacije v Trstu, katera je grozila, da postane katastrofalna.

Taka je bila resnica, ki jo je treba upoštevati, ali je komu prav ali ne. O vzrokih te resnice se pa da razpravljati. Eno je pa gotovo: takratni Tržačani niso bili sposobni za revolucijo, za katero pa sicer niso bili podani nobeni objektivni pogoji.

»Odbor za javni blagor« je bil prisiljen, da pokliče antanto na pomoč, kar je storiš soglasno iz vzrokov javne varnosti, lakote in zdravstva.

V tem smislu je izstavil tudi tržaški delegaciji pismen in precizen mandat.

V to delegacijo je poslala vsaka stranka po enega člana: italijanska liberalna svojega podpredsednika Marka Samaia, italijanski socialisti Alfreda Callinija in Slovenski narodni svet podpisane ga.

Slovenski narodni svet je na prošnjo »Odbora za javni blagor« dal delegaciji torpedovko, s katero je razpolagal v imenu Narodnega Veča v Zagrebu, kateremu je bil cesar Karol izročil avstrijsko brodogradnjo. S torpedovko je Narodni svet poslal svojega zastopnika v osebi dr. Ljubomirja Tomašiča.

Na poti proti Benetkam je poveljnik torpedovke po nalogu dr. Tomašiča klical antantno mornariško poveljstvo. Delegaciji je bila poslana nasproti torpedovka, ki je spremljala delegate v Benetke, kjer jih je sprejel admiral.

Delegacija je izročila admiralu mandat Odbora za javni blagor iz Trsta, na kar je prišel govoriti kot najstarejši Samaia. Le ta se je v prvem delu svojega govora držal mandata, orisal razmere v Trstu in prosil antanto za pomoč. Naenkrat pa je v presenečenje navzočih izjavil, da ne bo več govoril v imenu Odbora za javni blagor, ampak v imenu italijanske narodno liberalne

stranke. Kot tak kliče na pomoč Italijo, ki naj zasede Trst in ga priključi Italiji.

Callini se je držal mandata in prosil intervencijo antantnega brodogradnjo, in če to ne bi bilo mogoče, intervencije Italije v sporazumu z antanto.

Podpisani sem nato obrazložil splošne in narodnostne razmere v Trstu, poudaril stalščke Narodnega sveta, ki smatra Trst za sporno ozemlje, o katerem bo šele odločala mirovna konferenca. Prosil sem za intervencijo antante v smislu preciznega pismenega mandata »Odbora za javni blagor« in poudaril, da je delegat Samaia ta mandat prekršil. Intervencijo same Italije si je mogoče zamisliti le kot začasno pooblaščenke antante.

Vse izjave delegatov so bile sprejete na stenografski zapisnik. Admiral nam je odgovoril, da dobimo odgovor na torpedovko, kamor smo se vrnili.

Drugo jutro smo navsezgodaj bili obveščeni, da so bile naše zahteve sporočene prizadetim vladam. Pozneje je italijanski vrhovni poveljnik general Armando Diaz sporočil, da pošlje hitro pomoč Trstu (»Invierò pronti soccorsi Trieste«).

Dr. Tomašič je tako ob dohodu v Benetke sporočil jugoslovanske odboru v Pariz namen delegacije iz Trsta in o razgovoru o uspehu.

To je bistveni potek intervencije tržaških delegatov v Benetkah, o katerem sem podpisani že na torpedovki sestavil komuniké, ki smo ga podpisali vsi trije delegati. Original tega komunikéja sem potem izročil Narodnemu svetu, ki ga je poslal v Beograd. Delegati so dobili prepise.

Pozneje se je izvedelo, da je o zahtevah tržaške delegacije razpravljali Antantni svet v Parizu ob navzočnosti srbskega poslanika Vesnića in sklenil delegirati Italijo za zasedbo Trsta.

Kar se je pozneje zgodilo, ne spada več v okvir tega članka.

Moram ob koncu pa še ugotoviti, da so se vsi tržaški slovenski politični krogi zavedali v polni meri svoje odgovornosti in da so tudi v tedanji skrajno težki trenutkih vsaj poskušali rešiti Trst za Jugoslavijo.

Zgodovina je neizprosna in pravičen sodnik, sodila bo meni in tudi vsem drugim, ki so prevzeli in ki nosijo soodgovornost za tržaško slovensko ljudstvo.

Kar se tiče dogodkov iz l. 1918, je moja vest čista. Zelen bi tudi vsem ostalim, da je in da bo ostala njihova vest prav tako čista, posebno v sedanjem razdobju borbe za Trst.

Trst, dne 11. maja 1950.

Dr. Josip FERFOLJA,
član Akcijskega odbora
za obrambo STO-ja

Tržaške sodne razmere in ZVU

Dne 12. maja 1950 sta mestna svetovalec odvetnika dr. Josip Agneletto in dr. Mario Stocca kot zastopnika slovenskega odnosno italijanskega demokratičnega prebivalstva Svobodnega tržaškega ozemlja posredovala pri šefu pravnega oddelka Zavezniske vojaške uprave gosp. polkovniku Voorhisu in mu predložila nekaj važnih vprašanj, ki se tičejo imenovanja sodnikov domačinov za tržaška sodišča. V Trstu je veliko število mladih pravnikov, prokuratorjev in odvetnikov italijanske in tudi slovenske narodnosti, ki bi radi stopili v sodnijsko službo in s tem rešili vprašanje svojega obstoja. So to sposobni mladeniči, polni dobre volje, ki poznajo domače tržaške razmere. Pred nekaj leti je bilo imenovanih nekaj tržaških mlajših pravnikov za sodnike in namestnike drž. pravnikov v Trstu in poskus se je izvršil obnesel. In ravno sedaj, ko gre za imenovanje šest novih sodnikov na tržaške sodnije, je potrebno, da sodnijska uprava upošteva v prvi vrsti naš domači pravni naraščaj, ki preborela zaradi zmanjšanja delokroga tržaških sodišč prav občutno gospodarsko krizo.

Dr. Agneletto in dr. Stocca sta vprašala gosp. polkovnika Voorhisa, kaj je na stvari res, da se je prvotno nameravalo teh šest mest izpolniti z domačimi tržaškimi pravniki, a da se je naenkrat izvedelo, da se namerava na ona mesta postaviti sodnike, ki bi prišli v Trst iz italijanske republike. Polkovnik Voorhis je izjavil, da se bo zadeva vzela zopet v pretrse.

Druga važna zadeva za tržaško pravosodje je pomanjkanje tretje stopnje, t. j. kasacijskega sodišča v civilno-pravnih zadevah. V kazensko-pravnih zadevah obstoja tretja stopnja kot poseben oddelk prizivnega dvora. V Trstu je dosti civilnih pravnih, ki izvršajo iz pravnih sporov med tržaškimi in inozemskimi strankami. Inozemstvo pričakuje od tržaške pravice razsodbo, ki nudi strankam kar največjo pravno varnost in zaščito. Pri pomanjkanju kasacijskega sodišča kot tretje stopnje je to skoro nemogoče.

Vse tržaško zaledje in inozemstvo, ki je v poslovnih zvezah s Trstom, zlasti Jugoslavija, Avstrija, Češka, slovaška, Ogrska in Svica morajo imeti v tržaško pravico popolno zaupanje. To je v korist tržaške zunanje trgovine in gospodarskih zvez. Zato pa je potrebna nujna uvedba vrhovnega kasacijskega sodišča. To sodišče pa mora imeti svoj sedež v Trstu in ne izven Trsta. Začasno bi se moglo rešiti to vprašanje s tem, da oddelk tržaškega prizivnega dvora, sestavljen od dobrih pravnikov, opravlja posle kasacijskega sodišča.

Polkovnik Voorhis je pokazal tudi za to vprašanje veliko zanimanje in popolno razumevanje njegove važnosti za tržaški pravni forum ter je izjavil, da bo upošteval iznesene misli dr. Agneletta in dr. Stocca pri reševanju tega važnega vprašanja, katerega rešitev je za Trst izredne važnosti.

Pri nad enournem prisrčnem razgovoru je polkovnik Voorhis pokazal, da popolnoma pozna pravne odnose in potrebe tržaškega ozemlja in da jih želi rešiti v skladu in s koristmi tržaške pravosodja.

vesti s tržaškega

Obvestilo

Odbor Slovenske demokratske zveze za zgoniško občno vabi člane in prijatelje na sestanek, ki bo v nedeljo 21. maja t. l. ob 15. uri popoldne v dvorani gostilne Batič v Malem Repnu št. 3.

Govorniki bodo obravnavali razna kmetijska in delavska vprašanja in s tem v zvezi prikazali pomen in značaj samostojnosti tržaškega ozemlja.

Naši otroci v slovenske počitniške kolonije!

Učitelji slovenskih osnovnih šol v Trstu in na področju so v zadnjih dneh delili in izpolnjevali neke v italijanski pisane prijave, ki jih je poslalo slovensko šolsko nadzornišvo. Zvedeli smo, da gre za prijave otrok v šolske kolonije. Ze samo dejstvo, da so prijave za slovenske šole pisane samo v italijanski, daje slutiti, da gre za novo vrsto narodnega in upravnega zapostavljanja. Kar smo nadalje izvedeli, nas je utrdilo v tej slutnji.

Kolonije organizira predsedništvo področja preko posebnega odbora za šolske kolonije. To bi bilo vse prav in v redu, ako bi bili v tem odboru sorazmerno zastopani tudi Slovenci, oziroma slovenska dobrodelna in druga društva, kakor so zastopana italijanska (Rdeči križ, Lega Nazionale, ACLI itd.). Temu pa ni tako. Slovencev v tem odboru sploh ni, kar dokazujejo že same — izključno v italijanski — pisane prijave. S takimi kolonijami smo se imeli priliko seznaniti že lani. Zato nas izkušnja uči, da tu di letos ne bo nič bolje, ker v odboru ni naših zastopnikov. Lani so si mednarodni sklad lepo razdelila med seboj izključno italijanska podpornišva in druge ustanove. Tudi letos nameravajo verjetno napraviti isto, samo s to razliko, da mislijo poslati v kolonije tudi slovenske otroke, na katere so lani skoraj v celoti pozabili. Tako skušajo ustvariti videz pravičnosti in nepristranskega ravnanja s Slovenci. Ali bomo nasledili tej hinavski igri?

Slovensko šolsko nadzornišvo bi moralo kot prvo zavrniti samo italijanske prijave. Smo zrel narod, zato hočemo izključno slovenske kolonije pod nadzorstvom in upravnost našega učiteljstva, oziroma slovenskih dobrodelnih in podpornih ustanov! Zahtevamo tudi, da se zastopniki naših društev in ustanov — prav tako kot italijanskih — povabijo kot enakopravni člani v odbor za šolske kolonije pri predsedništvu področja.

Zahtevamo nadalje, da se mednarodni sklad za šolske kolonije razdeli v pravičnem razmerju slovenskih in italijanskih šolskih otrok.

Slovenci! Zahtevajte, da gre vaš otrok v slovensko počitniško kolonijo! Ne pustite se prikrajsati pri skladu, do katerega imamo polno pravico!

Promocija

Na pariški univerzi je dne 16. maja promoviral za doktorja zdravstva Bogdan Erjavac, sin pisatelja Frana Erjavca. Mlademu doktorju čestitajo tudi njegovi tržaški prijatelji!

Vpis v posebni seznam nostalnih učiteljev

Z nedavno podpisanim ukazom ZVU št. 86 je določen rok za pridobitev pravic, ki so predpisane s členom VII. b in s členom VIII. ukaza št. 73 z dne 14. januarja 1948, za vpis v posebni seznam nostalih učiteljev (non di ruolo) do 30. septembra 1948.

Ukaz št. 86 stopi v veljavo z dnem objave v uradnem listu ZVU, katerega zadnja številka je izšla 11. maja 1950.

Izpitni na slovenskih višjih srednjih šolah

Na slovenski trgovski akademiji, učiteljsku in na višji realni gimnaziji s klasičnima vzporednicama bodo privatni izpiti v drugi polovici junija, zrelostni izpiti pa od tretjega julija dalje. Prošnje za vse vrste izpitov za poletni in jesenski rok morajo vložiti privatisti pri ravnatelstvu šole najkasneje do 31. maja. Pojasnila o prilogah in takšah dobite v tajništvu šole.

Iz Sesljana

Tržaška hranilnica (»Cassa di Risparmio«) je odprla pri nas, v nedeljo, svojo podružnico. Prostore je blagoslovil domači župnik Filej. Otvorili so prisostvovalce občinske in državna oblastva STO-ja. Med njimi smo opazili tudi področnega predsednika Palutana.

Vse je bilo lepo in dobro, toda Tržaška hranilnica naj se zaveda, da je Sesljan slovenska vas in da v njeno sesljskano podružnico spadajo uradni večji slovenskega jezika.

Prepričani smo, da bo Tržaška hranilnica upoštevala to pravično zahtevo, ki jo ima naše ljudstvo do nove podružnice.

Iz Nabrežine

Z novico, da je odprla Tržaška posojilnica v Sesljanu svojo novo podružnico, se je raznesla po vasi tudi govorica, da bodo morali Nabrežinci, Sempolajci in njihove okrožne vasi plačevati svoje davke od sedaj naprej v Sesljanu.

Tržaška hranilnica je namreč izterjevalka davkov in izplačevalka vseh zneskov naše in zgoniške občine. Do sedaj smo plačevali in so nam bili izplačani vsi zneski ob sredah in sobotah v prostorih občinskega poslojpa v Nabrežini. Če je zgornja govorica resnična, se ne moremo dovolj načuditi, da se od strani občine tako malo varujejo koristi dveh tretjin občanarjev (Nabrežina in bivša občina Sempolaj) tvorita zase dve tretjini prebivalstva). Nimamo nič proti temu, da bi vasi bivših občin Devin in Mavhinje plačevali odstotke svojih žuljev v obliki davkov v Sesljanu. Nasprotno, prišlo bi jim to le prav z manjšo časovno izgubo. Nimamo tudi nič proti temu, če ustanovijo tako podružnico v Sesljanu. Vsekakor moramo zahtevati, da ostaneta dva dneva v tednu določena za vnovčevanje plačil in izplačil še v prostorih nabrežinskega županstva, kot je bilo to v praksi do sedaj. Mislimo, da davkoplačevalci imajo pri tem tudi svojo besedo, toliko bolj, ker središče nabrežinske občine ni Sesljan, ampak Nabrežina, in kot tako bo v doglednost tudi ostalo.

Ker smo že pri tem vprašanju, dotaknimo se še drugega vprašanja, ki je kar čudno, da se ga do danes še nihče ni dotaknil. Vprašamo: Do kdaj misli spati spanje pravičnega — prav za prav nepravičnega — nabrežinska kmetijska hranilnica, ki je še vedno pri življenju, ki ima tudi svoj odbor? Ali ne bi lahko sprejela naša domača hranilnica izterjevanje davkov, kar bi ji prineslo lepe dohodke? Zakaj morajo vsi dobički naših davkov romati v Trst, ko bi lahko ostali v domači občini? S tem bi morala »Kmetiska« razširiti svoj delokrog, imeti svoj sedež in biti odprta vsem strankam dnevno z rednimi uradnimi urami.

Kot občinska zakladnica, ljudska hranilnica in posojilnica, s trgovskim prometom, ki ga ima Nabrežina, bi tako zaposlila nekaj naših uradnikov, ki so sedaj na cesti. Odbor »Kmetiske« spomni se na stari rek: *Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača.*

Član Kmetiske posojilnice

Resnicoljubnost »Prim. dnevnika«

Koncem februarja t. l. je napadel »Primorski dnevnik« uglednega člana občinskega sveta občine Repentabor. Ni ga imenoval, ker se je bal kazenskih posledic, ali ga je tako označil, da je vsak takoj spoznal, koga je mislil. Temu občinskemu svetovalecu je po krivem očital, da je bil fašistični hierarh, da je nosil fes in celo vrsto drugih izmišljotin. Ko je pa bil »Primorski dnevnik« pozvan, da naj ne obrekuje tujevdan, ampak da naj pride z imeni na dan, je molčal kot grob. Taka je morala komunističnega tiska. Naši ljudje pa naj si ne delajo stihl las zaradi osebnih napadov v komunističnem časopisu. Vsak tak napad je najboljši znak, da ste komunistu nevarni, je spričevalo vaše odločnosti in močnatosti.

ERP dobave za Avstrijo

Po poročilu, ki ga je izdal pristaniški urad ameriških oboroženih sil v Avstriji, je prispelo v mesecu aprilu v tržaško pristanišče skupno 31.145 ton ERP dobav za Avstrijo.

Vloga svobodnih delavcev v svetovnih zadevah

Pomočnik ameriškega ministra za delo Philip M. Kaiser je izjavil v govoru, katerega je imel na sestanku ameriškega sindikata tapetnikov, ki je včlanjen pri Ameriški delavski zvezi, da se ameriški delavci udeležujejo z vso napetostjo mednarodne delavske dejavnosti, ker se zavedajo, da predstavljajo revščina, kjer koli se pojavi, nevarnost za blagostanje povsod. »Ameriški delavci sodelujejo pri dejavnosti mednarodnih sindikatov, ker vedo, da je hladna vojna težka borba za demokracijo in da svobodni sindikati lahko uspevajo samo v demokraciji.

»Po zaslugi pomoči, ki jo je v veliki meri pripisati ameriškomu delavstvu, ima danes sindikalna zveza zahodne Nemčije približno 5 milijonov članov in je krepka sila v prvih etapah borbe za izkoreninjenje nacizma in za odpor proti komunizmu. Francoski protikomunistični delavci so lahko prelomili z organizacijo, ki je bila pod komunistično nadvlado in ustanovili demokratsko zvezo, ki lahko štiti koristi svojih članov, namesto da bi morala ščititi koristi Moskve.«

Kaiser je poudaril tudi skupno sodelovanje Ameriške delavske zveze, Kongresa industrijskih organizacij in večjih, neodvisnih ameriških sindikatov pri ustanovitvi Mednarodne zveze svobodnih sindikatov, ki združuje 50 milijonov svobodnih delavcev demokratskega sveta. Izjavil je, da je Mednarodna zveza svobodnih sindikatov učinkovito demokratsko orodje v borbi proti komunizmu in da se že uspe-

šno uveljavlja za dosego ciljev svetovnega gibanja svobodnih sindikatov, ki so zaščita svobode delavcev in okrepitev njihove moči pri pogajanjih, ki naj zagotovijo vsakemu članu pravičen delež gospodarske proizvodnje in dostojno in enakopravno mesto v skupnosti.

Omenil je, da namerava Mednarodna zveza svobodnih sindikatov ustanoviti v skladu s tem velikim ciljem delavske šole v jugovzhodni Aziji in Afriki. Za takojšnji odvrtitev komunistične napadalnosti na načrt o vojaški pomoči Evropi se Mednarodna zveza svobodnih sindikatov pridružuje prizadevanjem sindikata ladijskih in pristaniških delavcev in Mednarodne zveze prevoznikov delavcev, da zagotovijo redno raztovarjanje orožja za obrambo zahodne Evrope.

V zvezi s prispevkom ameriškega delavstva k Trumanovemu načrtu »četrtre točke« o tehnični pomoči manj razvitim pokrajinam je Kaiser poudaril, da bi moral ta načrt zadevati določila za napredek delavstva in socialne ravni in da bi moral vsebovati poročila in nasvete o vprašanjih delavstva in vodstev obratov, o zboljšanju delavske ravni, o razvoju varnostnih in zdravstvenih načrtov, o pospeševanju pravičnih delovnih pogojev in vzpodbujanju kolektivnih pogajanj. Dodal je:

»In tu prihaja v poštev naša dejavnost. Ameriško delavsko gibanje in ministrstvo za delo, kakor tudi druge ustanove lahko pomagajo pri tem, da se totalna diplomacija uvede v svetovni položaj.«

Seja občinskega sveta v Nabrežini

Pretekli ponedeljek ob 15. uri se je ponovno sestel občinski svet občine Devin-Nabrežina. Po prečitaniju zapisnika zadnje seje je župan sporočil, da je prejel od področnega predsedništva dopis, v katerem graja občinski svet naše občine, češ da se preveč spuša v politične debate in sprejema resolucije političnega značaja. To, po mnenju področnega predsedništva, ne spada v delokrog občinskega sveta, pač pa spada v delokrog političnih strank. Odbornik Vižintin je takoj nato odgovoril, naj se opozori področno predsedništvo, da si mi ne bomo pustili ukazovati od nikogar, kaj naj občinski svet razpravlja, posebno pa še zaradi tega, ker v tržaškem mestnem svetu italijanska nacionalistična skupina, oz. večina po svoji mili volji razpravlja in sprejema različne resolucije in proteste v korist italijanskim vladnim strankam.

Odbornik Terčon je izjavil, da je že svoječasno pri ustoličenju občinskega odbora v letu 1948 opozoril področnega predsednika, ki je bil pri tej seji navzoč, da kljub temu, da mi sami priznamo, da občinski odbor ni politična ustanova, pač pa samo upravna, vendar ne moremo mimo tega, da si občinski odbor mesta Trst dovoli sprejemati in dalje pošiljati resolucije v korist priključitve tržaškega ozemlja Italiji, ter da mi zaradi tega ne moremo ostati ob strani. Zato je odbornik Terčon izjavil že takrat področnemu predsedniku, da je naše ljudstvo brez razlike političnega naziranja za obranitev tržaškega svobodnega ozemlja, in da mora to na tem mestu izjaviti ravno zaradi stališča tržaškega mestnega odbora.

»Zato — je izjavil odbornik Terčon — je tudi skupina SDZ za to, da se občinski svet naše občine ne more držati navodil področnega predsedništva v takih primerih, vse do takrat, dokler se tega ne bo držal tržaški mestni svet, ki je glava v našem STO-ju.« V tem smislu sta svoje pripombe dodala tudi svetovalec Pertot in Skerk.

Takoj nato je župan sporočil, da je prejel od zastopnikov Ljudske fronte resolucijo proti ustanovitvi osrednje mlekarne v Trstu. Odbornik Skerk je pojasnil pomen in namen te resolucije, nakar je župan Kralj podal svoje nasprotno mnenje in to zaradi tega, ker imamo tu vse premalo proizvajalcev mleka in mlečnih izdelkov, ter da se tu v naši vasi ne dobi mleka, ker ga raje nosijo v Trst. Tudi svetovalec Bandini je zavzel iz istih razlogov stališče nasprotno resoluciji. Odbornik Vižintin je s podatki v rokah izjavil, da načelno ni proti ustanovitvi osrednje mlekarne, vendar, ker je ustanovitev ni v korist niti proizvajalcem niti potrošnikom, ker za to ne vidi nikakega jamstva, ki bi ščitil našega kmeta, bo glasoval za resolucijo, proti osrednji mlekarni. V istem smislu se je izrazil tudi svetovalec Terčon iz Mavhinj. Pri glasovanju je bila resolucija sprejeta s 13 proti 5 glasovom.

Pri poročilu o zaključnem računu občine za leto 1949, je g. Marizza izjavil, da so vse račune pregledali, da so našli vse v redu, ter da mora pohvaliti občinske uradnike za njihovo vestnost.

Poročevalec za občinski račun Terčon je na koncu podal še kratek pregled občinskih dohodkov v letu 1949.

+
Repentaborski občinski svet sporoča žalostno vest, da je naš najstarejši svetnik

g. Alojzij Furlan
posestnik in gostilničar na Colu (na Repentabru)

preminul danes, 18. maja 1950 ob 22. uri.

(Pogreb pokojnika bo 20. t. m. ob 17. uri iz hiše žalosti.

OBCINSKI SVET

POT V AVSTRALIJO

V zadnjem času je mnogo naših rojakov poiskalo svoje zatočišče v Avstraliji. Nekaj jih je že prispelo v to deželo, a še več jih je na poti, ali pa se šele pripravljajo na odhod. Upamo, da jim bomo ustregli, ako objavimo par zanimivih dopisov, ki nam jih je odstopil naš prijatelj. Novim naseljencem, v daljni tujini, ki jih je, kakor vidimo, prijazno sprejela, naj bo pa to dokaz, da jih nismo in ne bomo pozabili. Oni so in ostanejo del razbitega slovenskega telesa. Zato so njihovi doživljaji in usoda zanimivi tudi za slehernega Slovenca.

Uredništvo

I. Po štirih tednih morske vožnje sem končno prispel v Avstralijo. V Neaplu sem se vkrcal na ameriško prevozno ladjo »General Blatchford«, na kateri sem vršil zaradi svojega znanja jezika službo tolmača. Stiri tedne je bil je klen plavajoči otok moj dom, ki me je trgal od stare, a kljub temu ljube in nepozabne, čeprav kipeče in razburkane Evrope.

Gotovo se vprašujete, kako mi je bilo na ladji. Hrana je bila odlična, prav tako tudi vsa ostala oskrba. Med potjo dobili 4,50 ameriške dolarje v bonih, za kar lahko kupiš v ladijski trgovini najrazličnejše stvari, n. pr. aparat za britje 0,35 dol., nylon nogavice 0,95 dol., beli robci 0,10 dol., srajca 2,90 dol., cigarete, bonbone itd. Na ladji pa ne moreš kupiti nobene pijače, celo Coca-Cole ni, ali kaj podobnega. Tudi svežega sadja ni na razpolago. Zato priporočam vsem, da prinesejo na ladjo s seboj limonin sok ali limonino kislino, ker bodo na poti po teh vročih morjih zelo žejni. V ostalem pa ni treba jemati na pot prav ničesar. Vse se lahko kupi v ladijski trgovini, seveda za dolarje.

Potovanje je bilo v začetku vse precej kot prijazno. V Sredozemlju smo imeli nevihto z visokimi valovi in lahko rečem, da je imelo 75 odst. potnikov morskoro bolezen. Me ne morskoro bolezen ni prišla. Potem smo se približali Egiptu in končno potovali skozi Sueski prekop, z egiptskimi piramidami in palmami na eni, ter peskom in petrolejskimi vrelci Arabije na drugi strani. Tako smo dospeli v Rdeče morje (ki pa je le mokro in ne rdeče!), mimo Gibutija in Adena, ter mimo poslednjega rta Afrike, Guardafui, v Indijski ocean.

A pot nas je vodila dalje, dalje po tropskem pasu do prekrasnega in tajinstvenega, nam novega in nepozabnega otoka Ceylona. Tako smo stopili v stik z Indijo. Toda še predno se je oko privadilo na novo rastlinstvo in živalstvo, na Indijce, o katerih smo do tedaj slišali le v šoli, romanih in potopisih, smo odpluli s polno paro v smeri jug-vzhoda, prekoračili kraljestvo Nep-tuna — ekvator — in se zopet predali silam morja, dokler nismo končno po desetih dneh zagledali v daljavi zopet zemljo.

Avstralija! Evo, tam je Freemantle, Perth, nato Cap Leewin. A nam se mudi. Ne ustajamo se in s samo hitimo naprej, mimo Tasmanije in mimo skalovja, ki varuje vstop v Melbourne, naprej, sedaj na sever, vse do Sydneya.

Stritredenska vožnja mimo Afrike in Arabije, ob Indiji, preko širnih oceanov — bi bila za vsakogar verjetno najlepša vožnja in najzanimivejša potovanje, ako bi imel človek v žepu denar, pa tudi prilil-

ko in čas, da se med potjo ustavlja ter si ogleda vse te, nam samo iz knjig poznane dežele. A kljub temu, da se nismo nikjer ustavili, da si ničesar nismo mogli ogledati, bi vendar dejal, da so bili ti moji dnevi na ladji morda moji najlepši dnevi v življenju.

V Sydney smo prispeli 18. februarja rano zjutraj. Vse je bilo še v poketih, ko smo se zasedli izven luke. A kljub rani uri je bilo na ladji vse živo, saj je to bil naš poslednji dan v jekleni hiši, ki je bila štiri tedne naš svet.

Pripravili smo kovčke in jih prinesli na krov. Zse so na ladji avstralski zdravniki, ki jih predvsem zanima, ali nimaš morda srbečice; tu so uradniki ministrstva za naseljevanje, ki pritisajo pečate na potne liste; tam so cariniki, ki te pozovejo, da izpolniš carinsko izjavo, itd.

Preteklo je pol dneva, predno je 1250 ljudi opravilo vse te formalnosti. In sedaj, ko je vse to za nami, sredi popoldneva, se ladja počasi premika v pristan. Evo, tu je znameniti Sydneški most, ki spaja City s severnim predelom mesta, in že smo izpod njega, še malo, pa ladja zopet stoji. To pot čvrsto privezana ob obali.

Komaj je vržen mostiček, že prihajajo na ladjo prvi Novi Avstralsci, begunci, ki so zaposleni v Sydneyu ali bližini. Prišli so pogledat, ali ni med novodošli kakšen prijatelj ali znanec. Kmalu vidiš, kako ustvarjajo sopotniki gručo okrog takega slučajnega tolmača, saj je to prvi naš človek, ki nam lahko pripoveduje o Avstraliji.

Ceprav je prišlo na ladjo tudi par Jugoslovanov — ne Slovencev — sem vendar sklenil, da si sam in takoj ogledam mesto, v katerega sem prispel. V družbi dveh ladijskih častnikov sem smuknil na kopno. Čuden občutek, ko začutiš po tolikem času potni trdnja tla pod seboj! Saj se zvoji pod ne ziblje več, ni brnenja motorjev, ne čutiš vetra...

Nihče nas ne vpraša, ne kod ne kam. Vzpnejo se na prvi avtobus in se zapelejo v mesto. V mesto? Ne, je strašansko dolga vas! Saj ima Sydney v premeru baje več kot 45 km!

Pomen tržaške luke za Avstrijo

Od aprila 1948 pa do danes je Evropski obnovitveni načrt poslal v Avstrijo približno 4 milijone ton raznega blaga. Od tega je preko 2 milijona ton prispelo preko tržaške luke, tako da so naši pristaniški delavci opravili preko en milijon sedem sto tisoč delovnih ur pri razkladanju in nakladanju blaga za Avstrijo. Prav tako so dale dobave Marshallovega načrta za Avstrijo obilo dela tržaškim ttrdkam in njihovim nastavlencem, ki se bavijo z uvozom in izvozom raznega blaga iz zaledja in iz prekomorskih dežel.

Vse to blago za Avstrijo je del normalne potrošnje avstrijskega prebivalstva in gospodarstva in bo zato prihajalo tudi, ko bo prenehal Evropski obnovitveni načrt, čeprav na drugačni podlagi, t. j. ne več

Vozimo se kakih pet minut mimo pritičnih in enonadstropnih hiš, po mojem tedanjem mišljenju predmestja, ko pobaramo domačina, kje je mestno središče. Ta nam prese-nečeno odgovori, da smo v samem osrčju Cityja! To je torej središče mesta, ki ima 1,5 milijona prebivalcev?

Hitro izstopimo, gremo malo levo in desno po glavni ulici. Niti samo osrčje mesta, v katerega sem tako po zaključku padel, se ne more primerjati s Trstom. Nikjer ne vidiš hiše, ki bi imela več kot tri nadstropja.

Bila je sobota, pa sem s svojimi okrnelim evropskimi možgani mislil, da bom videl mesto živo, vzradoščeno, veselo. A kako starinsko je bilo moje mišljenje! Sobota je vendar dan, ko se moraš po napornem vsakodnevnem delu nekoliko odpočiti. Tu pa je vse zaprto.

Poželeli smo se pijače. Stopimo v bar. »Gospodje želijo?« — »Meni konjak, da si opomorem po teh prvih vtisih, tebi verumt in njemu brinjevec.« — »Nemogoče!« — »Kaj nemogoče?« — »Tu v baru dobi-te lahko samo brezalkoholne pi-jače; ako hočete pivo, morate v »hotela, toda to je sedaj nemogoče, ker je ura že šest popoldne in so hoteli zaprti.« Ne bom vam pravil o razočaranju, ki se me je polotilo po teh besedah...

Zato nam ni preostalo drugega, nego da smo popili limonado, v kateri je plaval kroglica sladoleda. Pri tem sem zvedel, da dobiš v Avstralijski alkoholne pijače, in s tem mislim samo pivo, edino v hotelu in to le od 10. do 18. ure. V tak hotel pa ženske nimajo vstopa. Hotel se pa ob nedeljah zaprti! Zato, če hočeš z dekletom popiti pivo, moraš kupiti steklenico piva in jo nesti domov. Isto je, ako se ti za-hoče vina ali kake druge pijače, pijače v evropskem, predvsem pa slovenskem smislu...

Prevzet vseh teh presenečenj, si ogledam še malo izložbe, kupim časopis in se vrnem na ladjo. Prišel sem ravno v pravem času. Cez pol ure se bomo namreč izkrcali in odpeljali v taborišče, v za nas novo življenje. Lori

brezplačno. Zaradi tega moremo upati, da bo tržaška luka opravljala tudi v bodoče svoje važno in koristno delo pri preskrbi Avstrije s hrano, surovinami in drugim blagom. Evropski obnovitveni načrt je dal mnogočeno vzpodbudo za blagovno izmenjavo medevropskega in svetovnega značaja. Tržaško gospodarstvo in še posebno tržaška luka zato upravičeno pričakujeta posebnost velike koristi od vzpona evropske trgovine.

V torek, dne 16. t. m., je bila v novem pristanišču mala slovesnost. Prispeli so zavezniški in avstrijski zastopniki z Dunaja, da skupaj s tržaškimi predstavniki proslavijo lep uspeh tržaške luke, ki je v dveh letih delovanja Evropskega obnovitvenega načrta odpremila preko 2 milijona ton blaga za Avstrijo.

goldinarjev, imel je Anton v rokah, ko se je oženil, ker to je bil od žene za doto dobil. Začel je kupčevati z žitom in raznimi kmečkim pridelki, katere je skupljeval in vozil v mestne zaloge. Doma pak je žena kmetovala z družino. V vsem je imel srečo. Začel je trgovati z vinom na debelo, kupoval v božnim kmetičem vol in krave »na pol prireje«, in kopica je rasla od leta do leta. Ljudje so ga cenili raznovrstno; nekateri na dvajset drugi na štirideset tisoč, nekateri na več; nekateri so si pa številje-nje lajšali in rekli: toliko ima, da sam ne ve koliko. In poslednji ni so popolnem napač govorili, kajti natanko Smrekarjev Anton res ni mogel svojega imetja seštet, ker razen nekoliko okornih številki niti pisati ni znal. Za mnogo seveda se ni motil, zakaj imel je čudovito dober spomin: med sto dolžniki je vedel, koliko ima ta ali pa ta obresti na dolgu, kakor bi bilo vsakemu posebej na nosu zapisano.

Novci dajo veljavo. Tudi Anton je bil veljaven mož, kamor je prišel; pa je tudi vedel, da je. Pono-sno je sedel med vsako družbo. Dobro mu je delo, če ga je kdo hvalil in blagoval: »Ti si že mož, ti! Kaj maraš, ker imaš vsega zado-sti!« Ali pokazal ni nikoli, da mu to dobro dè: modro se je držal in kaj drugega govoriti začel. Le kadar ga je vino omotilo, črnil je katero sam sebi na pohvalo. Sicer je pa rad zbadal vse tiste, ki se imajo navado bahati.

Občani so ga hoteli izvoliti za župana. Ubrani se je te časti, rekši, da ne utesne z gosposko poslo-vati. Dal se je pa voliti za prvega občinskega svetnika.

V krčmi ni rad sam pil. Če je le znane ljudi našel, prisedel je k njim in čakal, kdaj kozarec, ki se okrog vrsti, do njega pride. Družil se je z vsemi, z bogatimi in ubožnimi, a posebno zaupljiv in prijateljni bil nikomur. Tudi za vino navadno ni hotel več dati, nego kar je računa po razdelitvi nanj spadalo. Le kadar je kake nižje uradnike dobil v krčmi, te je napojil, pa samo zato, da jim je laže prav robalo zabavljati in je vprico prav neusmiljeno mahal.

Danes je v bližnjem trgu semenj in pelje se tja, da bi nekaterim kmetom, ki so ga proslili, volu kupil v rejo. Ker poslednji tržni dan tudi v mestu ni bil, mora zvedeti, kako je bila kupčija in po čem kaže kupovati.

II. Ko voziček po cesti drči, doide suhega, dolgega moža, v zanošeni letni obleki s kosmato kućno na glavi. Smrekarjev Anton podrži konoja in pravi:

»Če imaš kaj težke pete, pa k meni sedi, Brašnar!«

Brašnar se nasmehne, skoči na voz, posadi se dobro na mehki se-dež poleg Antona, ter pokrije z desnim levim čevljev, da se ne bi vide-la luknja, katero je palec preril. In Antona poze.

Brašnar je bil Smrekarjev sosed. Nekdaj je bila Brašnarjeva hiša najtrdnjša vse vasi. Zdaj pak je

† Njegova Svetost Patriarh Gavril

Srbska pravoslavna cerkev objo-kuje smrt svojega duhovnega po-glavarja, arhiepiskopa peškega, metropolita beogradskega in pa-triarha srbskega, Njegove Svetosti dr. Gavril Dožića, ki je »prejeviš svete tajne kesanja in obhajila« v Gospodu zaspal dne 7. t. m.

Rodil se je 17. maja 1881 v črno-gorski vasi Vrujici v Dolnji Mora-či. Pred pomenišnjem se je ime-noval Gjorgije; redovnik je postal v samostanu Sicevo pri Nišu 26. februarja 1900. 27. februarja je bil posvečen v jerodijakona, a 5. mar-ca istega leta v čin jeromonaha v saborni cerkvi v Nišu. Leta 1903 je menih Gavril dovršil bogoslovno učiteljstvo v Prizrenu, ki se je tedaj nahajal še v Turčiji. Leta 1907 je završil izpite na filozofski fakulteti v Atenah kot redni slušatelj teološke fakultete in po uspešni obrambi disertacije »Kršćanstvo pri Srbih do XIII. veka« je bil leta 1909 promoviran za doktorja bogoslovnih ved. Za tem je od-potoval v Francijo in Svico, kjer je izpopolnjeval znanje francosčine in nemščine. Po povratku je bil imenovan za arhimandrita in l. 1909 postavljen za tajnika Sabora v Ne-manjini zadužbini, samostanu Hil-landar na gori Atos. L. 1910 je bil imenovan dušebrižnikom srbske misije v Carigradu, l. decembra 1911 pa izvoljen za metropolita raško-prizrenskega, na področju torej, na katerem je srbski življenj hudo trpel pod strahotami armavtske kr-vočnosti. L. 1913, t. j. takoj po balkanskih vojnah, je bil postavljen za metropolita in arhiepiskopa peškega, srednjeveške prvostolne srbske cerkve, a l. 1920 je bil izvoljen za metropolita črnogorsko-primo-rskega, t. j. na zelo odgovoren po-ložaj, kajti ni bilo dolgo, odkar je prenehala črnogorska narodna di-nastija. Po smrti Nj. Svetosti Pa-triarha Varnave pa je bil 21. fe-bruarja 1938 izvoljen za Patriarha srbske pravoslavne cerkve, na ka-terem položaju ga je sedaj dohitela smrt.

Izvolitev dr. Gavril Dožića na najvišji položaj srbske pravoslav-ne hierarhije v tako važnem času za vse cerkveno, državno in narod-no življenje, priča, da je veljal za enega izmed največjih hišnih hi-erarhov pravoslavne cerkve naših časov. Delal je veliko in mnogo je trpel, kajti ljubil je svojo cerkev, ali je ljubil tudi svoj narod in de-lil v teku mračnih let njegovo težko in junsko usodo. Kajti, ko se je sovražni val l. 1941 zrušil na Ju-goslavijo, je nemška roka udarila ravno po njem, kot članu vlade iz 26. marca 1941.

V težnji, da v njem osramoti i cerkev i narod, hitlerovščina ni oklevala, temveč ga je internirala v koncentracijsko taborišče. Zapri so ga najprej v samostan Rakovico, nato v Vojlovici. Na zahtevo, da se izjavi za okupatorja, je uporno to odklanjal rekoč, »da suženj in za-pornik ne daje in ne more dati svo-bodnih izjav.« Ta njegova upornost je doprinesla, da mu je postajal po-ložaj v ujetništvu vse težji, dokler ga končno niso spravili v zloglasni »Dachau«, iz katerega je bil na koncu rešen zaradi strtega zdravlja.

Ali tudi pod današnjim režimom mu niso cvele rožice, o čemur zgo-vorno pričajo njegovi protesti za-radi zlostavljanja pravoslavnega svečenštva. Ne drži torej trditve, »da se je prilagodila in da je pri-jemljiva.«

(Dalje na 4. strani)

Slovenska beseda

Njena raba na Tržaškem v preteklosti in danes

Ko hodim po mestu in opazujem njegovo življenje, mi misel po-gostoma uhaja na razmere, v kakršnih smo živeli pred prvo svetovno vojno. In vedno znova me zaboli, ako opazujem, kako močno smo se prav za prav uklonili onim navadam, ki so postale nujne v času fašističnega pritiska, kako je v mnogih naših ljudeh, vsaj na zunaj, ostal usidran tisti občutek zapostavljenosti, katerega so nam vcep-ljali skozi dolgi 25 let. Nekakšna konspirativnost, s katero se mnogi naši sonarodnjaki še vedno poslužujejo svojega lastnega materinega jezika samo v najožjih krogih, medtem ko so se sicer popolnoma uklonili uporabi italijansčine, je najjasnejši dokaz, da še niso pre-magali strupa slabosti, s katerim so jih zavedale razmere med obema vojnoma. Tudi ljudje še vedno smatrajo, da jim bo morda škodilo, ako pokažejo, kdo so in kaj so.

Pred prvo svetovno vojno je bilo naravno, da je Slovenec v vsa-kem uradu uporabljal slovenščino, v svoji govorici je bil postrežen v vsaki trgovini. Nikomur ni padlo na pamet, da bi n. pr. na kolo-dvorski blagajni zahteval svoj listek drugače kakor v slovenščini. Ker so se ljudje tako odkrito posluževali svojega jezika, je ta jezik seveda tudi užival vse svoje priznanje. Povsod so bili nameščeni uradniki, prodajalci itd., ki so ga obvladali. Do takega priznanja ni prišlo samo po sebi, ni nam ga poklonil nekdo od zgoraj. Jezik si je sam izsilil svoje uveljavljanje, narod mu je z njegovo uporabo tri-boril njegove pravice.

V tem ni bilo prav nič izživajočega. Slovenec je govoril sloven-sko, ker je to bilo popolnoma naravno in tudi naši italijanski sona-rodnjaki, razen redkih prenapetežev, nam niso te naravne pravice nikdar odrekli, niti se zaradi nje niso čutili ogrožene ali užaljene.

Jezik je hrbtnica narodne samobitnosti

Fašizem je prav dobro pogodil, da je jezik hrbtnica narodne samobitnosti in da je njegova odkrita uporaba temelj občutka na-rodne samostojnosti in enakopravnosti. Izbrisal jezik in z jezikom bož-narodu odvzel njegovo dušo, z dušo mu boš odvzel življenje! Zato ga je pričel preganjati na vsakem koraku. Od cerkve, kjer so nas krstili, pa do nagrobnega kamna, pod katerim so nas pokopavali. Povsod je bila slovenščina prepovedana.

V takih razmerah se je navadil naš človek uporabljati svoj jezik samo šepetaje, v slovenskem jeziku je bil na sramežljiv način po-strežen kvečjemu v trgovinah, ki so računale z naklonjenostjo naših podeželanov. Nisi več slišal slovenske besede ne v vozu cestne železnice, ne v gostilnah. Slovenski obrtnik ali trgovec sta bila po-gostoma prepričana, da bi uporaba njunega jezika v njunih poslo-valnicah izzvala njun gospodarski polom.

Celo naša mladina, ta zmlata mladina, vzgojena v italijanskih učilnicah, je pričela uporabljati italijanščino tudi takrat, ko je bila sama s seboj. Podlegla je podzavestno vcepljenemu občutku manj-vrednosti lastne govorice in se ni zavedala, da z zapostavljanjem svoje govorice zapostavlja tudi sebe in svojo bodočnost.

Toda bodimo širokogrudni. Takrat je bilo tako, ker je moralo biti, ker je nad nam vladala pravica, ki je postavila kot svoj simbol sekiro, s katero je neusmiljeno sekala, če je bilo treba tudi krvavo, vse, kar ji ni bilo po godu. A danes?

Slovenščini na STO-ju je priznana enakopravnost z italijanščino

Mirovna pogodba je načelno priznala enakopravnost slovenščine z italijanščino. Kljub temu se pa naši ljudje še vedno ne zavedajo, da bo ta obljuba ostala mrtva črka zakona, ako ne bo uporaba slovenščine postala stvarno potrebna. Ako bomo povsod in na vsakem koraku uporabljali italijanščino, potem smo lahko prepričani, da nas ne bo nihče sam od sebe vljudno pozval, naj govorimo slovensko. Kakor mora v življenju posameznik vedno z naporom izsiliti priznanje in uveljavljanje lastnih koristi ter osebnosti, prav tako mora to na-praviti tudi narod. Kdo naj spoštuje naš jezik, ki je izraz naše na-rodne samobitnosti, kdo naj spoštuje s tem naš narod in nas kot po-sameznike, ako se ne spoštujemo sami?

Potreba po uporabi lastnega jezika ima v tem pogledu mnogo globlji pomen, kakor bi to izgledalo na prvi pogled. Tu ne gre samo zato, da slišiš svojo materino besedo. Od njenega uveljavljanja je odvisna vsa naša bodočnost, njeno uveljavljanje je temelj za dosega naše enakopravnosti. Tega se mora prav posebno zavedati naša mla-dina, ki še vedno tako rada zanemarja lastno govorico in ne ve, da si s tem samo vedno trdnje zapira tista vrata, ki vodijo do služb in uspehov.

Na Zavezniškem področju nas je preko 50.000. Ako bi vsi pre-trgali z občutkom, da smo še vedno vezani v verige, s katerimi so nas oklepali skoro trideset let, potem bi bil naš položaj na mah drugačen. Ulica in trgovine, kavarne in gostilne, vse bi dokazovalo, da smo tu. In ker bi bili tu, bi bili nujno, prej ali slej, tudi priznani.

Ključ za dosego tega stanja je v naših rokah. ***

Josip Jurčič:

Sosedov sin

Zjutraj ob devetih je stal pred vežo velike, precej lepo zidane kmečke hiše voziček naprežen. Ko-lesa so bila čedno osnažena in čez sedež je bil zelen koc pregrnjen ter skrbno na vseh straneh pripet, da se nikjer ni videla s slamo na-polnjena vreča pod njim. Nepotr-pežljivo s prednjim kopitom tla kopajočega rejnega konja rjavca je delavno obleden hlapec, vajeti in bič v roki držeč, prav po prijateljsko pogovarjal, naj bo miren.

Iz veže stopi mož kakih petdeset-ih let, srednje, trdne postave. Men-da se je ravno zdaj v praznjo obleko opravi, kajti gledaje, če je konj prav naprežen, zanjpa si še goste posrebrene gumbe na brez-rokavniku. Kakor bi se hotel do-misliti, ali je kaj pozabil, dene ro-ko na čelo in potegne po naguba-nem, pa o dobri hrani pričajočem obliju, potiplje v notranji žep svo-je precej dolge kamilžole. Iz rjavega sukna, pa ko se preveri, da ima novce pri sebi, poteplja rzgetajo-čega konja po prsih, vzame hlapec vajeti in bič in rok ter sede na vo-ziček.

»Ali bo treba iti v semenj, Anton,

v semenj?« vpraša mimo grečoč kmetič na vozu sedečega sosed.

»V semenj. — Ti ne pojdeš?«

»Bašti ne morem; imam nekaj stelje napraviti.« odgovori kmetič in gre dalje.

Ta pak se obrne in reče lepi de-klici, kakih dvajset let stari, ki je ravno na prag prišla: »Le naglo, če se hočeš z menoj peljati, Fran-ca! Čakal te ne bom.«

»Le poženi te.« odgovori dek-le, »nismem še opravljena in tudi rajši peš hodim.«

»Kakor hočeš!« pravi oče malo razžaljen, da se hči neče z njim peljati, trenje z vajeti, in kakor blisk šine konj z lahkim vozičem po gladkem potu proti cesti.

Smrekarjev Anton — tako so namreč sosede klicali našega moža — bil je najbogatejši svoje občine, in kar je imenitno, pridobil si je bogastvo s svojim trudom in umom. Njegov oče je bil sicer tudi precej imovit kmet, ali razdeliti je moral svoje imenje med štiri sinove, in Anton, najmlajši med njimi, dobil je samo zemljišče in hišo, ki je bi-la pa veliko manjša in slabša od današnje, na istem mestu novič zi-dana. Prve gotove novce, dve sto

šetar; na vsakem semnju je za vola in krave kup delal; kjer se je kaj kupčevalo, tam je kričal Brašnar. Tako je malo dni minilo, da bi ne bil pijan zaspal, četudi je bil u-božen.

Kar se Brašnarjevega znanja do-staja, pritegnemo sicer, da mnogo tiste modrosti, katero si je sam pri-svajal, bilo je samo v njegovem domišljevanju. Res je pa, da si je bil po dolgi izkušnji tako izurjenost v sodnih in pravnih rečeh pridobi-l, da bi bil mnogega mladega doktorja v zadrego spravil. Tudi od nature je bil obilo obdarovan: imel je močan, sicer oster glas; vse je hitro razvidel in govoril je, do-klér je kdo hotel, ter najtehnjše dokaze je znal preobračati, da se ga je še okrajni sodnik, ki ni bil poseben bistroglav, jako bal, kadar je imel z njim opraviti.

Večkrat je gosposka posezala po njem ter ga iskala kaznovati zaradi »zakotnega pisarstva«; pa noben kmet ni hotel proti njemu pričati — in sodstvo, četudi ni verjelo, da Brašnar kmetom samo iz prijazno-sti dela, moralo ga je zaradi nedo-kazov na miru pustiti. Ali namesto kvare je žel Brašnar še dobiček iz takih razporov z gosposko. Razširi-la se je med ljudmi namreč misel, da je Brašnar tako pretkan, da mu še cesarski možje do kože ne pri-dejo, ako tudi bi ga radi v žlici ved-je utopili, ker jim zasluček jemlje. Brašnar je bil dovolj pameten, to dobro sodbo o sebi še bolj utrditi in na svoj prd obračati.

(Nadaljevanje sledi)

Vesti z Goriškega

Vprašanje državljanstva

V soboto 13. t. m. se je zglasila pri g. prefektu v Gorici delegacija SDZ, da bi slišala odgovor na vlogo, ki sta jo vložila naša obč. svetovalec Kemperle in Bratuš v zadevi državljanstva, kakor smo že poročali v našem listu pretekli teden.

G. prefekt je torej odgovoril sledeče: 1) Res je, da je po čl. 19 mirovne pogodbe »domicile«, ki ga je kakšna oseba imela 10. junija 1940, tisti, ki odloča o izgubi ali pridobitvi italijanskega državljanstva zaradi mirovne pogodbe; 2) Zadeva kot taka pa se da rešiti le od primera do primera, ker se mora oblast preprčati po ugotovitvah, da odgovarja trditve posameznikov dejanskemu stanju v pogledu »domicile« na dan 10. junija 1940; 3) Ker so skoro vsi prizadeti v zvezi s tem tolmačenjem čl. 19 mirovne pogodbe optirali, bo oblast potekala na rešitev opcijske izjave, in še

le potem, če bo treba, vzela v pretes morebitne vloge. Tistim, ki bo jugoslovanska oblast ugodno rešila opcijsko izjavo, se ne bodo delale nobene sitnosti in jim bo italijansko državljanstvo priznано, razen v primeru, da se izkaže, da trditve, da so imeli svoj domilic na sedanjem ozemlju Italije, ne odgovarja resnici.

G. prefekt je odposlanstvu SDZ povedal, da so jugoslovanska oblastva zagotovila, da bodo vse opcijske izjave rešene v par mesecih, torej najpozneje do konca julija t. l. Za sedaj svetujemo, da napravijo vlogo na prefekturo za priznanje državljanstva le tisti, ki niso optirali, in tisti, katerim je bila opcijska izjava odbita. To svetujemo seveda vedno v zvezi z vprašanjem »domicile« po čl. 19 mirovne pogodbe.

Kakor znano, so se krajevna oblastva v pogledu ohranitve držav-

ljanstva držala načela, da so smatrala za italijanskega državljanca le tistega, ki je imel 10. junija 1940 stalno bivališče na sedanjem ozemlju italijanske republike in je bil kot tak vpisan na anagrafskem uradu. To pa zato, trdijo, ker so baje jugoslovanska oblastva vzela za načelo in merilo ter znak stalnega bivališča »domače ognjišče«. Toda po besedilu mirovne pogodbe in čl. 43 italijanskega civilnega zakonika to tolmačenje ne odgovarja določilom čl. 19 mirovne pogodbe. Vendar prav zaradi tega mnogi, ki so imeli svoj domilic na priključenem ozemlju, stalno, anagrafsko vpisano bivališče pa na sedanjem ozemlju Italije, niso optirali. Zato je zadeva dokaj zapletena, ker bi po novem, pravilnem tolmačenju določila čl. 19 mirovne pogodbe, take osebe prišle ob italijansko državljanstvo, ker je rok za opcijsko izjavo že davno potekel.

kah, kjer so imeli sodelavce. Izmed osmih obtožencev jih 6 stanuje v Gorici, dva pa v Benetkah. Nekak organizator tolpe je bil Konrad Zizmond, njegova desna roka pa Franc Capriati iz Benetk, ki je razpolagal z denarnimi sredstvi. Zizmond niso očitali samo, da je vodil pri tihotapljenju omenjenih 400 kg ameriških cigaret, temveč da je vtihotapil v Jugoslavijo količino tkanin. Zato je doletela Zizmonda tudi najtežja kazen: 2 leti, 7 mesecev in 15 dni ter skoro milijon lir globe. Ostali »domači tihotapci« so dobili večinoma po eno leto zapora manj in tudi nižjo denarno globo. Oba Benetčana sta se izmazala z denarnimi globami.

Rupa

V soboto 13. t. m. smo tu pokopali dvajsetletnega dijaka Klančič Alberta. Doma je prav za prav iz Mirna, omrnan meje, tik za našo vasjo. Umrl je po nesreči z motornim vozilom v Milanu, kjer je živel kot begunec in se preživljal z delom. Izrazil je željo, da ga zakopjejo v domači zemlji, zato smo ga pokopali na mirnem pokopališču, na tistem delu, ki leži v Italiji. Državna meja teče namreč ravno čez mirensko pokopališče.

V petek 12. t. m. ob 6.10 zjutraj smo Rupenci slišali in videli kako je Titov obmojni stražar na griču »pri Grabcu«, odstranil mejo (kakih 600 metrov od nas), sprožil rafal iz mitre v smeri proti Italiji. Zatem pa je stražar s šestimi drugimi vojaki in z vodnikom tekel k nekemu grmu. Medtem ko so vojaki grm obkolili, se je stražar dvakrat sklonil k njemu. Čez kakih 15 minut so se zopet vrnil vsak na svoje mesto. Menimo, da je ostal mrtev nekdo, ki je hotel bežati iz »vraja«.

Vsak dan prej je namreč neki kmet pasel svojo kravo tam okoli grma. V petek 12. t. m. pa krave ni pasel, v soboto 13. t. m. pa zopet. Mrliča so, kot to delajo navadno, odstranili ponoči.

Darila

V zadnji številki smo priobčili, da je darovala družina Logar iz Nabrežine lir 2.000 za dr. Udovičev sklad. Po pomoti smo prezrli, da je darovala ta družina za znesek mesto cvetja na grob pok. Lutmana Petra iz Standreža.

DAROVI za Slovensko dobrodelno društvo v Trstu:

Za nakup postelj za slovenske šolske kolonije so darovali: Uršič Albert 1.000 lir, N. N. 6.000 lir, Garašič 500 lir, Gregorič Marjo 5.000 lir, N. N. 1.000 lir, Mihelič Josip 6.000 lir, N. N. 8.000 lir, Gašperšič Anton 5.000 lir, tvrda N. N. 18.000 lir, Flajban Marija 6.000 lir, N. N. 1.000 lir, E. V. - Sv. Ivan 2.000 lir.

Radio Trst II

(343.9 m - 872 Kc-sec)

Nedelja, 21. maja 1950: 9.00 Kmetijska oddaja. — 11.30 Aktualnosti. — 12.15 Od melodije do melodije. — 13.00 Glasba po željah. — 15.00 Popoldan v operi. — 18.00 Filmski trak. — 19.00 Pogovor z ženo. — 21.00 Z domače knjižne police. — 22.00 Plošče za lahko noč.

Ponedeljek, 22. maja: 13.00 Slovenske narodne pesmi. — 18.40 Glasba raznih narodov. — 19.00 Evropski obnovitveni načrt. — 21.00 Beethoven: Deveta simfonia v D-DURU. — 22.40 Zabavna in plesna glasba.

Torek, 23. maja: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Mamica pripoveduje. — 20.00 Vokalni koncert tenorista Renata Kodermaca. — 21.00 Vzori mladini. — 21.30 De Falla: Noč v španskih vrtovih. — 22.50 Večerne melodije.

Sreda, 24. maja: 13.00 Popoldanska glasba. — 19.00 Zdravniški vedež. 21.30 Borodin: Simfonia št. 2. — 22.45 Plošče za lahko noč.

Četrtek, 25. maja: 13.00 Slovenske narodne motive izjava pevski duet, na harmoniko spremlja Marij Sanein. — 18.15 Glasbeno predavanje. — 20.00 Operne arije in dueti. — 21.00 Radijski oder - Petrovič: »Duše«, drama v treh dejanjih, nato Pestra glasba.

Petek, 26. maja: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Filmska in operetna glasba. — 20.00 Klavirski koncert profesorice Mirce Saneinove. 21.00 Mojstri besede. — 22.00 Haydn: Simfonia št. 99. — 23.00 Plošče za lahko noč.

Sobota, 27. maja: 13.40 Priljubljeni samospevi. — 18.15 Glasbene slike. — 18.30 Oddaja za najmlajše: Zlatorog. — 20.30 Programski periskop. — 21.00 Sobotni večer. — 22.00 Večerni koncert. — 22.45 Priljubljeni valčki.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež

Tisk: tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

ZIVINOREJA:

SPLAV

Ze prve mesece po oploditvi mora živinorejce skrbno paziti na svojo brejo živino. Posvečati ji mora veliko več skrbi in paznje kot ostali živini, saj ji je v tej dobi zaupana velika naloga — potomstvo.

Nosečnost je namreč, čeprav je to pravi naravni fiziološki pojav, doba, v kateri je žival laže dostopna za vse nalezljive in nenalezljive bolezni. A ne samo to. Nevarno je tudi, da zaradi nepravilnega ravnanja naše domače živali ne znosijo do konca, ampak povzročijo. Ta nesreča, ki jo imenujemo splav ali abortus, neredko prekrži vse lepe načrte naših kmetov, predvsem naših malih kmetov, katerim je lahko ta dogodek naravnost usoden!

Vsi vzroki splava pri naši domači živini gotovo niso v območju vsakega živinorejca, da bi si lahko sam pomagal in jih pravočasno odstranil. Dostikrat ne more niti še tako vreden in zmožen živinovozdravnik ničesar ukreniti. Šo pa tudi okoliščine, v popolni oblasti vsakega živinorejca, ki lahko povzročijo splav.

Ze oploditev sama, ki je začetek nosečnosti, lahko nosi v sebi kalli te mesece — abortusa. Če je bik nosilec kake kužne bolezni, katero je morda sam že prebolel (n. pr. Trichomoniasis) je verjetnost splava velika. Vprašanje je prav za prav, če bo v tem primeru sploh prišlo do oploditve. In tudi če pride, je malo upanja, da bo šlo vse srečno. Isto velja, če je krava povzročila kake kužni, zlasti spolni bolezn. Omenimo samo katastrofalne posledice Brucellose ali Bangove bolezni, ki je n. pr. v Nemčiji l. 1936. okužila nad 60 odst. krav, ki so povrgle ali pa predčasno rodile največkrat življenja nezmožna bitja. Proizvodnja mleka je stahovito padla. Krave so ostale po večini jalove. Poleg vseh teh nadlog je bolezen še zelo nalezljiva, zato se tudi imenuje »Abortus enzooticus«.

Kužnih spolnih bolezni pri naši domači živini je veliko. Zato naj živinorejce skrbno pazi na plemenske bikke. V tem pogledu je umetno oplojevanje zlata vredno, ker imamo 100 odst. gotovost, da je seme zdravo.

Med vzroke splava spadajo tudi druge kužne in nekužne bolezni, zlasti ko zajamejo spolne organe in predvsem maternico. Zato mora biti živinorejce gotov, da je živina vsestransko zdrava, ko jo določi za oploditev. Tudi ni priporočljivo, da jo pusti oploditi hitro po kaki težji bolezni, zlasti če je pri tem žival zahirala.

Neredko zagreši kmet napako pri izkoriščanju svoje živine zlasti v času nosečnosti. Ta doba je zelo občutljiva in jo mora zato kmet spoštovati in skrbno paziti na nosečo živino. Krma ali hrana mora biti zadostna ne samo po količini, ampak tudi po kakovosti in to zlasti zadnje mesece. Zavedati se mora, da prevelika proizvodnja mleka v času nosečnosti ni ravno sreča. Znano je namreč, da je v mleku precejšen odstotek kalcija in fosfora, snovi, ki sta za novo razvijajočo se življenje v maternem telesu življenjsko važni. Če zarodek ne dobi zadostne količine teh prvin, je splav gotov.

Nič manj važno vlogo kakor hrana ne igra v tem času higijena sploh, predvsem pa čisti zrak. Če je prostor, kjer živi noseča živina, prenasiten z ogljikovim dvokisom (CO₂) in to več časa, se živalski organizem deloma zastrupi. Posledica vsake zastrupitve v času nosečnosti je pa splav.

Vzrokov te nesreče (abortusa) pri naši domači živini je veliko in ko rečeno se proti vsem niti izkušen živinovozdravnik, zlasti če je klican v zadnjem trenutku, ne more postaviti v bran. Kmet lahko uspešno brani svojo živino na tem polju s tem, da jo ves čas nosečnosti skrbno neguje ter da se pred vsako oploditvijo prepriča o zdravstvenem stanju krave in bika.

S o s k i

KNJIŽOVODJA sprejme delo na dom in tudi izven doma na ure. Ponudbe na upravo lista pod 252.

OTOSKI VOZICEK skoro nov prodam po ugodni ceni v Slivnem št. 17, pri Lavrenčiču.

KDO JE UGRABLJAL?

V petek 12. t. m. je goriško okrožno sodišče sodilo na dve leti in pol zapora in obsojilo Italijana Antona Farinea živ. Julija, doma iz mesta Vicenza, ker je 7. maja 1945 ukazal zapreti v Trzinu pet oseb: trije od katerih so bili izpuščeni v noči na 21. maj 1945, toda Fattoretto Vittorio in Ferluga Severin živ. Ivana sta bila odpeljana neznano kam in se do danes nista še vrnila.

Farinea je bil za časa borbe s partizani in izgleda, da je vršil službo političnega komisarja v brigadi »Natisone«. Po končani borbi je bil tajnik Enotnih sindikatov v Trzinu za tvornico SOLVAY, in načelnik delavskega odbora v tvornici. Na razpolago je imel narodno zaščito. Vsi aretiranci so navadni delavci. Pet sto izbranih delavcev je sodilo kot ljudsko sodišče.

Pred sodniki se je Farinea zagovarjal tako, da je padel v protislovje. Na eni strani je trdil, da je prejel ukaz za aretacijo od strani slovenskih oblastev (odale avtoritativne), na drugi pa je povedal, da je izročil petorico aretiranih zboru delavcev, kjer je prosil zanje milost. Toda zbor delavcev je odre-

dil, da se aretirani pridržijo, razen Rossi Armanda.

Kakor znano, delajo v Trzinu tisoči italijanskih delavcev. Slovenec je tam zaposlenih vsega skupaj le kakih par sto. Zato moramo zaključiti, da so bili poleg Farinea tudi oni v zboru petih sto ljudskih sodnikov sami Italijani.

Ni prvi primer ta, da sedijo na zatožni klopi kot ugrabitelji osebe italijanske narodnosti, saj je naš list zabeležil že več takih primerov. Toda poleg Farinea je bilo še kakih pet sto krivcev, ker so sodili in obsojili. Kako, da jih oblastva ne morejo izslediti in kaznovati?

Ce je bilo tisto sodišče pravno na mestu, ne bi smeli soditi in obsojiti niti Farinea. Se manj pa onih Slovencev, ki so res prejemali razne osebe na ukaz oblastev, ki so jih redno mobilizirali. Ti Slovenci niso bili komunisti, Farinea pa — vse tako kaže — je bil.

Pravično mero za vse, in tudi kazen vsem, ali pa nobenemu.

Ugrabljali so torej tudi Italijani, in celo sodili in obsojali lastne brate Italijane!

Zakon za stanovanjske najemnine

Poslanska zbornica je sprejela vse spremembe, ki jih je senat vnesel v zakon o stanovanjskih najemninah. Tako je zakon izglasovan in bo takoj objavljen. V veljavo pa stopi s prihodnjim 1. junijem. Glavna določila novega zakona so sledeča:

Vse najemnine in podnajemniške pogodbe so podaljšane do 31. decembra 1951, razen tistih pogodb, ki so bile sklenjene po 1. marcu 1947. Za to zadnjo vrsto pogodb veljajo nekateri posebni predpisi za uradno podaljšanje do 31. decembra 1951, toda le v par določenih primerih.

Podaljšanje pogodb ne velja v sledečih primerih: a) če ima najemnik na razpolago drugo stanovanje, ki je njemu zadostno; b) če služi stavba drugemu namenu, različnemu od stanovanja in je najemnik prenehal z uporabo stavbe v tisti prvi namen; c) če je najemnik oddal vse stanovanje v podnajem in če v stanovanju ne biva stalno v primeru delnega podnajema.

† Njegova Svetost Patriarh Gavrilo

(Nadaljevanje s 3. strani)

stal na novo stanje. Človek po krutostih nemškega zapora narušene zdravlja se je Patriarh moral boriti proti moralnemu pritisku protiverške ideologije današnjega režima v Jugoslaviji, kar je on nedvomno storil s tiho upornostjo, braneč duhovne vrednote pravoslavja.

Ako je pa v tem popolnoma zadostil nadam cerkve in njenih vernikov in da-li je v prizadevanju, da ohrani svojo duhovno neodvisnost uspel, o tem je danes težko izreči sodbo. Mnogo poednosti nam je žal premalo znanih.

Ali, ako svoje misli posvetimo osebnosti, ki nas je ravnokar zapustila, in ki je doživljala turške čase in čase verske solidarnosti balkanskih narodov, in ki nas je s tem doživljanjem spajala z vidiki evropskega zahoda, si ne moremo kaj, da ne bi občutili in doživljali globoko tragiko naše narodne sodobnosti.

—ad.

Gospodar lahko napove odpoved s štirimesečnim predhodnim opozorilom, kadar rabi stanovanje nujno in neodgodljivo zase ali za svoje zaradi potrebe, ki je nastala po

Drobne vesti

Izpiti

Na slovenskih srednjih šolah v Gorici bodo izpiti poletnega roka v drugi polovici meseca junija. Navodila za vlaganje prošnje in vse podrobnosti glede izpitov samih so razvidne z oglasov na razglasni deski vsake posamezne šole. Opozarjamo se, da je rok za vlaganje prošnje nepreklicno do 31. maja.

Namestitve na osnovnih šolah za šolsko l. 1950-51

Prosvetno ministrstvo je z odredbo št. 1144-21 z dne 4. aprila 1950 določilo pogoje za dodeljevanje začasnih in nadomestnih mest na osnovnih šolah za šolsko leto 1950-51. Pogoji so na vpogled prizadeti na sedežu didaktičnih ravateljstev, šolskega nadzorništva, šolskega skrbništva in posameznih občin. Rok za vlaganje prošnje je do 31. maja.

Poletni urnik za trgovine

Pekarne: od 6.30 do 12.30 in od 16. do 18.; mlekarne: od 6.30 do 12.30 in od 17. do 19.30; trgovine jestvin in drogerije: od 8. do 12.30 in od 16. do 19.30; trgovine z majništvom in blagom, opremo, industrijskimi proizvodi itd.: od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 19.30; trgovine z železino: od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 19.30; trgovine s sadjem in zelenjavo: od 7.30 do 12.30 in od 16. do 19.30; prodajalne kuriva, lesa in gradbenega materiala na drobno: od 8. do 12. in od 14. do 18.; trgovine s kolesi in nadomestnimi deli: od 8. do 12.30 in od 15.30 do 19.30; cvetličarne: od 8. do 12.30 in od 15.30 do 18.30; trgovine s proizvodi za poljedelstvo: od 8. do

12.30 in od 15.30 do 19.

Za trg sadja in zelenjave bo urnik določila občina. Slaščičarne, ki obratujejo skupno s pekarnami in imajo policijsko dovoljenje, bodo obratovale nepretrgoma od 7.30 do 21.30.

Ob nedeljah in praznikih bodo pekarne in mlekarne odprte od 6.30 do 12.30. Trgovine s sadjem in zelenjavo bodo odprle kakor ob delavnikih in zapre eno uro pozneje kot zelenjadni trg. Cvetličarne od 8. do 12.30. Slaščičarne od 7.30 do 21.30. Vse ostale trgovine bodo zaprte ves dan.

Zveza trgovcev priporoča vsem trgovcem, da se točno drže prefektovega odloka.

Avtomatična centrala Telve

Na zadnji seji goriškega občinskega upravnega odbora je bila tudi ponudba telefonske družbe Telve za občinsko zemljišče, na katerem namerava zgraditi svojo avtomatično centralo. Odborniki so sklenili, da bodo ponudbo omenjenega podjetja predložili v odobritev občinskemu svetu.

Gibanje prebivalstva

V času od 7. do 13. maja je bilo v goriški mestni občini 12 rojstev, 5 primerov smrti, 4 vpisane poroke in 5 porok.

Obsojeni tihotapci s cigaretami

Pred goriškim sodiščem se je 12. t. m. zaključila obravnava proti skupini tihotapcev, ki so bili obtoženi, da so pritihtopili 400 kg ameriških cigaret iz Jugoslavije in jih potem prodali po raznih italijanskih mestih, največ pa v Benet-

Krmilna vrednost posameznih krmil v odstotkih									
		Suhih belja-	Maščob	Ogl.	Celul.	Rudn.			
		snovi	hidrat.			snovi			
Zelena krma	Trava	20 —	3.5	0.8	9.7	4 —	2 —		
	Sočne krmne: Nem-								
	ška detelja	24 —	3.91	0.48	9.24	6.82	2.21		
	Triper. detelja	19 —	3.40	0.70	8 —	5.20	1.60		
Seno	Turška detelja	19 —	3.6	0.6	7.9	5.5	1 —		
	Suha trava	85.7	9.7	2.5	41.4	26.3	6.2		
	Triper. detelja	83.5	13.5	2.9	37.1	14 —	6 —		
	Nemška detelja	83.5	14.2	2.6	29.2	29.5	8 —		
Slama	Grašica	83.3	19.8	2.3	28.5	23.4	9.3		
	pšenična ovsena	85.7	3 —	1.2	35.9	40.8	4.8		
Gomolji in korenine	Krompir	25 —	2.1	0.1	21 —	0.7	11.1		
	Korenje	13 —	1.2	0.2	9.3	1.3	1 —		
Razna semena	Krmilna pesa	12 —	1.2	0.1	8.7	0.9	1.1		
	Oves	86.7	10.3	4.8	58.2	10.3	3.1		
Ostanki	Koruza	87 —	9.9	4.4	69.2	2.2	1.5		
	Soja	90 —	33.2	17.5	30.2	4.4	4.7		
	Otrobi žita	87.8	14.3	4.2	52.2	10.2	5.9		
	Jedro sveže pese	7 —	0.6	0.07	4.7	1.4	0.3		
	Jedro suhe pese	88.8	8.1	0.6	58.5	17.6	4 —		

Po dolgi in mučni bolezni nas je zapustil danes ob 10. uri zvečer, naš nepozabni soprog, oče in brat

† **ALOJZIJ FURLAN**

gostilničar in posestnik na Repentabru. Pogreb dragega pokojnika bo v soboto dne 20. t. m. ob 17. uri iz hiše žalosti na domače pokopališče. Repentabor, 18. V. 1950

Zaljubljeni ostali ERNESTA, soproga VERICA, hči ALBIN in JOZEF, brata MILKA, sestra in ostalo sorodstvo.

Širite „DEMOKRACIJO“

Dr. R. IUNGO

zobozdravnik izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavečku in plastiki. - Največja garancija. - Sprejema od 10 do 12 in od 15 do 19 (Govori slovenski) TRST, ulica Torrellianca 43 Vogel ulica Carducci

NECCHI novi model B U

NA OBROKE

Mizarji kmetovalci podjetniki deske smreke, kope, mase, snove in trdih lesov, trame in par-

kele nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST

Viale Sonaino, 24

za vezanje, krpanje, obšivanje luknj, pritiske gumbov, čipke, cikcakaste šive. Vsa dela se izvršujejo brez okvirja. Pouki za vezanje brezplačno.

SIVALNI STROJI na industrijski tok za čevljarje in krojače. PRODAJA NADOMESTNIH DELOV. RADIOAPARATI najboljših znamk pri

TULLIO

TRST - ul. C. BATTISTI št. 12 Tel. 65-33 - TRZIC, na Korzu